

MEDLEMSBLAD

MEDLEMSTALLET HAR PASSERT 300!

Nye medlemmer kommer stadig til, og før årsmøtet var 300-tallet passert. Les om dette i referatet fra et godt besøkt årsmøte. Vi har også med årsberetningen for 1996.

Det er kanskje sjanser ennå for å bli med på turen til Island. Det er også planlagt en 2-dagerstur til Tyllidalen i juli. Les om dette og mere til i Nytt fra laget.

Så en takk til alle som sender stoff til bladet. Det er kommet så mye på nyåret at vi ikke får plass til alt! Men det kommer senere, og fortsett endelig med å sende mer!

Kontingentinngangen har vært bra. De ca .40 som ikke har betalt, får nytt innbetalingskort nå.

Nr. 72

Mars 1997

NYTT FRA LAGET

Stor oppslutning om årsmøtet.

Hele 50 personer møtte fram til årsmøtet på Austbo søndag 26. januar. Møtet ble avvirket uten stor debatt, og beretning og regnskap ble enstemmig godkjent. Regnskapet balanserer med kr 52291,22.

Valgene gikk raskt unna, og bød ikke på store omveltninger. Nytt styre og utvalg ser slik ut (funksjonstid i parentes): Leder Oddvar Jakobsen (1 år), nestleder Syver Gylderud (2 år), kasserer Wenche Lønhøiden (2 år), sekretær Åge Sørmoen (1 år), styremedlemmer Arve Haugen (2 år), Roger Linna (1 år), Aud Dybing (1 år). Varamedlemmer (1 år): John Haget, Finn Sollien og Elisabeth Olsen (ny).

Utvalg (1 år). Minnesmerker: Syver Gylderud, Arve Haugen, Rolf Utgård, Arne Lunderbye og Roger Linna. Bilder/intervjuer: Oddvar Jakobsen, Åge Sørmoen og Finn Åberg. Slektsforskning: Finn Sollien, Aud Dybing, Liv Solbergseter og Rolf Amundsen. Finnskogleden: Kjell Finbråten, Kjell Sørmoen, Leif Helge Nabben og Ottar Wilhelmsen.

Mange hadde sikkert funnet veien til årsmøtet for å høre konservator Kari S. Jacobsen fortelle om industrisamfunnet ved Sikåa. Og de ble ikke skuffet. Gjennom lysbilder og god fortellerevne levendegjorde Kari på en fin måte denne mektige delen av bygdas historie. Kari mente at noen snart bør føle seg kallet til å skrive en historisk hovedfagsoppgave om Sikåa.

Distriktets største historielag!

Austmarka Historielag er nå det laget i distriktet som har flest medlemmer. Ved årsmøtet kunne vi notere 303. Medlem nr. 300 ble presten vår, Knut Kind. Han var dessverre forhindret fra å være til stede på årsmøtet og motta blomster.

Premie for beste logo.

En utflyttet austmarking, Halvard Bratlie ved kulturkontoret, ble vinner av lagets logo-konkurransen. På årsmøtet ble han overrakt en sjekk på 500 kroner og blomster.

Årets medlem.

Arne Lunderbye ble hedret med blomster som årets medlem på årsmøtet. Arne har skaffet mange gaver til laget, både fra seg sjøl og ved at han har inspirert andre til å gi. Han har vært til stor hjelp med å identifisere personer på gamle bilder. Dessuten deltar han med stor iver på dugnader og arrangementer.

Det haster med påmelding til Island.

Når dette leses, er det uklart om det fortsatt er ledige plasser til Islandsturen 19.-26. april. Er du fortsatt interessert i å være med, bør du snarest ta kontakt med NSB Reisebyrå på Kongsvinger, tlf 62816644.

Olsoktur til Tyllidalen.

Laget vil arrangere en todagers busstur til Tyllidalen i Østerdalen i forbindelse med olsokspelet der i slutten av juli. Det blir overnatting i campinghytter. Vi tar oss også tid til et besøk på Aukrustmuseet i Alvdal. Nærmere detaljer om turen kommer i juninummeret.

100-årsjubileum.

I år er det 100 år siden Austmarka fikk sin første telefonsentral. Vi har planer om å markere dette med en temautstilling på Kiærsagtomta på Austmarkadagen. I neste nr. vil vi også ha en artikkel om dette emnet.

Sikåa som kulturminneprosjekt?

1997 er utpekt som kulturminneåret. Hver kommune skal peke ut et kulturminneprosjekt. Historielaget foreslår at Sikåa blir det prosjektet som Kongsvinger kommune satser på. Avgjørelse blir tatt i løpet av våren.

Gaver til laget.

Fra Ivar Hansen: 3 innrammede slektstavler.

Fra Birger Westbye: Skolepult fra Karterudseter.

Fra Finn Lunderbye: 2 treklaver, 3 merkeøkser, liten øks, 2 jern med eierstempel, løftekrok..

Fra Trygve Nilsen: Sagblad til oppgangssag fra Kiærsaga.

Fra Morten Oppegård: Brillehus med briller.
 Fra Bjørnulf Johnsrud: Tatoveringsapparat.

Nye medlemmer.

Jan Haakerud, Karin Hofoss, Aase Hamre, Sture Karterud, Else Kvernmoen, Synnøve Holseter, Einar Åserudseter, Erik Hauger, alle Austmarka. Knut Kind, Evelyn Skauby, begge Kongsvinger.

Årsberetning 1996.

Styret har i perioden bestått av: Leder Oddvar Jakobsen, nestleder Arve Haugen, kasserer Wenche Lønhøiden, sekretær Åge Sørmoen, styremedlemmer, Aud Dybing, Roger Linna og Syver Gylterud.

Styret har holdt 4 møter og behandlet 23 saker.

Laget har holdt åpent hus på Tunet flere søndager med stort sett godt besøk. I juli var det noe mindre, da vi ikke klarte å lokke turistene til oss. Mest besøkt var Tunet under en gudstjeneste der, hvor vi hadde utstilling av gamle bibler, og på Austmarka-dagen da vi arrangerte taterleir og hadde utstilling av verktøy.

Vi har arrangert dagstur til Skogbruksmuseet på Elverum og en seksdagers sommertur til Rogaland.

Den årlige vårdugnaden med rydding er holdt. Ved hjelp av dugnader har vi også tatt av bølgeblikket på Bråastua og lagt på takstein som ble hentet på Kongsvinger. I låven er det lagt golv, og på plassen mot hovedvegen har vi lagt subbus. Det er satt skilt på fem hus på Tunet, og det er laget oppslagstavle.

Det er samlet inn en god del stoff fra Austmarka under 2. verdenskrig. Ca 100 bilder er avfotografert og har fått plass i vår fotosamling. En del intervjuer er tatt opp på lydband, og det fortsettes med å samle avisutklipp. Laget har kjøpt inn bygdebøker fra Eidskog og Vinger, samt noen andre bøker. Laget har mottatt 26 gjenstander som gave pluss bøker, bilder, dokumenter og materialer.

Det er holdt juleskinkeutlodning som innbrakte netto 3000 kroner. 5 nedlagte boplasser er merket. Stien Solberg-Solbergsetra er ryddet i samarbeid med Møkeråsen/Tolloberget utmarkslag. Laget utlyste logo-konkurranse som ble vunnet av Halvard Bratlie.

Styret

MODERNE SLEKTSFORSKNING I PRAKSIS

Undertegnede har drevet litt slektsforskning i slekten Porkka/Stenbråten fra Varaldskogen på Austmarka Dette startet i sin tid i 1993 da min kusine Hazel Brooks i Gonvick/Minnesota ønsket min hjelp til å gi henne nærmere opplysninger om hennes mors slekt i Norge. Hennes mor-min tante Inga- utvandret fra Stenbråten til Minnesota i 1903-det samme gjorde hennes søsken Ole Albert, Agnes og Hans i tiden fra 1900 til ca 1912. Hazel fyller 90 år i juni og lever fortsatt i Minnesota.

Resultatet av mitt arbeide med opplysninger som min kusine ønsket-var boken "Slektshistorie Porkka/Stenbråten"- som ble ferdig i mai 1994 og fordelt til fettere/kusiner og deres barn i Norge, Sverige og USA. Denne bok ble "håndlaget" ved hjelp av skrivemaskin, kopi-maskin og tegninger for hånden av slektsoversikter m.v. Undertegnede har selv kopiert innholdet i over hundrede bøker og selv foretatt innbindingen. Dette fortelles for å gi et signal til andre om at det går an å bearbeide slektshistorie på en enkel måte-eventuelt med tekniske hjelpemidler som måtte være tilgjengelig i hvert enkelt tilfelle.

At den tekniske utvikling går videre har vist seg i praksis det siste halvåret etter at det på det moderne internett kom en henvendelse fra et sted på vestkysten av USA-Tacoma i Washington.En for undertegnede helt ukjent etterkommer av Johan Pedersen Porkka søkte på internett i juli 1996 for å finne meg. Ron Bestrom-46 år gammel-var interessert i slektshistorie og ønsket nærmere opplysninger om sin slekt fra Austmarka og Värmland. Navnet Bestrom er den amerikanske formen av Bystrøm, som navnet var ved utvandringen i 1896.

"Endelig fant jeg deg", sier Ron Bestrom i sitt første brev til meg 5. august 1996. Han fant meg ved søking på internett, bl.a. til Universitetsbiblioteket i Oslo hvor slektsboken var gitt som gave. Han fant frem til meg tilfeldigvis gjennom en annen Porkka-slektning, Geir Sydtangen ved Vormsund, som formidlet ettersøkningen til meg. Etter denne tid er det utvekslet en omfattende korrespondanse mellom Bestrom og meg. En mengde opplysninger er sendt til Bestrom. Så har han lagt inn mine opplysninger i sitt slektsprogram på sin PC-maskin. Fra dette har jeg senere mottatt fullstendig slektsoversikt for hans familie og min familie-fra Peder Porkka på begynnelsen av 1500-tallet og opp til vår tid- for mitt vedkommende til meg og min kone-og vår

nærmeste slekt her er også tatt inn i hans slektsprogram. Etter dette er jeg blitt omtalt som "Cousin 7x once removed", hvilket viser vårt slektsforhold tilbake til Johan Pedersen Porkka's barn- brødrene Mattis, Tomas og Peder Johansen Fagernes (Porkka).

Da Ron Bestrom's oldefar Magnus Bystrøm emigrerte i 1869 reiste han dit sammen med Ron's oldemor Kari Olsdatter Fagernes (Stenbråten). De giftet seg i USA i 1870 og fikk flere barn. På denne tiden utvandret foruten Kari Olsdatter også broren Jakob og søsteren Olea. De var barn av Ole Olsen Fagernes og Berte Johansdatter Holmsæteren som i 1836 flyttet fra Fagernes til Stenbråten og bodde der som husmannsfolk. Barna som utvandret var født på Stenbråten.

Etter at jeg nylig fikk en nyere modell PC med CD-Rom og internett har jeg fra begynnelsen av februar nå kommet meg inn på elektronisk post - eller e-mail som det heter i dette systemet. Ron Bestrom og jeg har allerede utvekslet de første brev på dette systemet hvor slike brev med de moderne datasystemer når frem på noen sekunder. Dato og klokkeslett fremgår av de brev og meldinger som utveksles og viser at dette skjer hurtig i vår tid. En fantastisk teknisk utvikling som kan by på store utfordringer også i forbindelse med slektsforskning. Databaser og filer med opplysninger kan overføres gjennom internett og overføres fra ett slektsprogram til et annet. For undertegnede som er pensjonist går det ikke alltid smertefritt - av og til går det over stakk og stein.

I 1993 begynte jeg på en helt enkel måte å samle slektsopplysninger - ved brev, telefoner og reiser hvor bilder ble tatt for illustrasjoner til slektsboken. Boken ble produsert med relativt enkle midler og mye vanlig tålmodighetsarbeide. Det går fortsatt an - og anbefales for alle som en interessant fritidsbeskjeftigelse - til glede for en selv og ofte også for slektninger. Den tekniske utvikling med PC-maskiner og internettkommunikasjon krever egnet teknisk utstyr og litt andre forutsetninger for å få noe ut av dette.

Ingen bør avstå fra å begi seg inn i slektsforskning. Det behøver ikke nødvendigvis skje ved avanserte tekniske opplegg - mange kan få stor glede av dette arbeidet ved enkle midler. Lykke til for alle som gir seg i kast med dette som nå ligger helt på toppen av verdens fritidsaktiviteter på linje med frimerkesamling og andre utbredte aktiviteter.

Ivar Hansen

MINNER FRA GAMMELSTUA I NORDMYRA FRA 1925

Jeg minnes vår første bolig,
ifra mine tre første leveår.
Ei grå ei med kjøkken og stue,
med møllbenken utafør.

I kjøkkenet jeg minnes bordet ved nordglaset,
og sørveggen mot stua der skuvsenga står.
Likeså den nordvendte ytterdøra til høyre,
med trappa like utafør.

Et sæpreget minne jeg har fra gammelstua,
da jeg satt på brorens fang.
Vi satt og så på kveldsrøden etter en solnedgang.
Han innbilte meg - og jeg trodde det var
gullet som blenkte ifra et ukjent land.

Jeg minnes også fjernt den indre stua.
Det hvitskurte gulvet med de blankslitte kvister,
og den blomstrende tapetet på veggen
som de limte på med rugmjølsklister.

Fra først av sto stua ved vegen,
men ble flyttet på stokker og mannfolks kraft...
Der ble den stående de siste åra,
til den måtte vike for det større,
oppført i planker med sinket laft.

Ellers jeg minnes gammelfjøset,
alt slik som det var dengang...
Like nordafør låven med kjørabrua,
og brønnen med vippestang.

Min far, Ole Olsen Eng, kjøpte ovennevnte eiendom av sin bror Hans Olsen Nordby, ryddet og bygde den tidlig på 1900. Eiendommen ble skylddelt under navnet Myrvold, gnr. 67, bnr. 34 i Vinger.

Denne lille historikken grunnet av at hverken eiendommen eller dens familiemedlemmer er registrert i bygdeboken for Vinger 1978, bind III.

Amund Eng.

LITT GRISEPRAT

Grisen har hatt en spesiell posisjon i vår tilværelse helt siden Odin og Tors dager. Vi kjenner alle til galten Særimne fra norsk mytologi. Særimne levde i Valhall, ble spist om kvelden, men gjenoppsto rund og fin neste dag.

Gjennom århundrer har grisen vært en kjær venn og matreserve for fattig og rik. Ikke minst i krisetider har grisen vært redningsplanken for mange mot sult og armod. Det merket vi så seint som i krigsåra 1940-45. Begrepet villagris er betegnende i så måte.

Hvordan er det i dag? Den godslige nøffingen eller iltre vrinskingen fra grishusene rundt om i bygda er forsvunnet. Husene og bingene står tomme, mens turene over til Sverige etter svenskeflesk forteller at nå er en epoke i vår naturalhusholdning borte. Fleskefabrikker og markedsøkonomien har overtatt. Barn av i dag går glipp av kontakten med de viltre grisungene, og de vet ikke lenger hva en grisnu eller gristro er. CD-er og PC-er har erobret vokabularet.

Griseassuranseforeninger.

At grisehold var vanlig og betød mye for bygdefolket vitner de forskjellige griseassuranseforeningene om. En slik forening ble stiftet i Brødbøl krets i 1929. En lov som besto av 14 paragrafer ble utformet og vedtatt på et møte på Fossevengen den 14. april 1929. Hvert medlem betalte 5 kr ved innmeldingen. Disse medlemmene tegnet seg på stiftelsesmøtet: Hj. Isaksen, Fru E. Narvestad, Jakob Utgården, Albert Westgården, Edv. Eikåsen, Sigurd Ødegård, Ole Løvås, Alf Bottilsrud, Olaf Utgården, Erling Nilsen, Sig. Utgården, Syver Håkerud, Lauritz Håkerud, Albert Fossheim, Marius Bråten, Gunerius Torsrud, August Utgården, Albert Bråten, Sverre H. Gylterud.

Assuranseforeningen fungerte etter formålet. Griseierne betalte sin premie som kunne variere etter hvor lenge de hadde gris, og de fikk erstatning utbetalt etter § 4: "Erstatning ydes efter den salgsværdi grisen har den dag den dør, dog ikke i noe tilfelle under det beløp den er betalt med ved innkjøpet. Grisens værdi fastsættes ved skjønn foretat av foreningens valgte menn. I tilfælle grisen viser stagnasjon og taper i vekst, bør eieren melde dette til foreningens styre, styret har da myndighet til å avgjøre hvert tilfælle."

Gjennom årene var det mange som dro nytte av medlemsskapet. Summene blir større og større etter som årene går. I 1932 ser jeg at det ble utbetalt kr 51 for 2 griser, i 1942 har vi bl.a. dette tilfelle: Einar Håkerud 14/9 1942 utbetalt for død gris kr 65. Antagelig en smågris. I 1969 var det følgende utbetalinger: januar kr 486, august kr 390, oktober kr 600. I 1981 er bokført den 4/11: "Utbetalt for gris full av verkebyller. Anslått vekt 65 kg à kr 20 = kr 1300". Systemet fungerte godt, skjønner vi, og vitner om samarbeid og solidaritet i et bygdesamfunn.

Bonus.

I 1936 besluttet årsmøtet å utbetale 10% av assuransen til innskytterne. Fra 22/4 1929 til 17/4 1936 hadde f.eks. Hj. Isachsen betalt premier for tilsammen kr 23,80. Han fikk derfor igjen kr 2,38. Albert Fossheim hadde betalt kr 28,40 i tidsrommet 21/1 1929 til 4/2 -36. Han fikk kr 2,84.

Slutt.

Griseholdet dabbet av utover 1970-80-tallet. Det gikk mot oppløsning av foreningen, og det står derfor i protokollen datert 10/4 1985: "Denne assuranseforening er opphørt fra denne dato". Signert Hans Sørum. Etter styrets beslutning ble kassabeholdningen på kr 1964,44 gitt til Brødbøl Vel i 1987.

Det var også en annen assuranseforening i bygda, nemlig Kjerret og Finsrud Griseassuranseforening. Den er nedlagt, og Reidar Midtskogseter har protokollene.

Derimot eksisterer Austmarka Griseassuranseforening. Den dekker området fra Åserud og nordover, videre østover til grensen og vestover til Monsrud. Denne foreningen ble stiftet i 1937, og kaltes da Skullerud Griseassuranseforening.

Fra 1965 ble navnet Skullerud Griskasse, for så å få navnet Austmarka Grisassuransforening som endelig navn i 1970. I dag er det kun to betalende medlemmer, og kasserer er Eivind Pramm.

Oddvar

KARL ØSTERBY OG HØYLASSET

Det er en dag på seinvinteren på slutten av 1920-tallet. Vinteren har vært lang og hard, og det begynner å minke på foret på mange småbruk. Også Karl Østerby har sett at hvis det blir sein vår, kan det knipe med føret. Derfor har han bestilt høy for levering i butikken i Varaldbakken, og nå var tiden kommet for å hente det.

En tur fra Østerby til Varaldbakken er i dag en biltur på ca 20 minutter, på den tiden gikk hele dagen med. Karl hadde laget i stand rustningen: en liten geitdoning som det var lagt et bordgulv på, slik at det kunne stables opp et stort lass med høybunter. Doningen hadde stålmeier som gled lett, og føret var skarpt, særlig om morgenen. Det hadde i flere dager vært pent vær med strålende solskinn, men med kalde netter.

Utpå formiddagen var Karl kommet ned til Penlavelta, båtstøa for Svartbergheimene. Varalden lå der med skinnende blank is i solskinn. En frisk nordvestlig vind og solvarmen hadde polert isen slik at den var såpeglatt. Men det store spørsmålet var nå: hvor sikker var isen? Karl hogg flere hull i isen med øksa. Joda, isen virket trygg, den, men ville den bære hesten med stort høylas? Karl ble litt i tvil, og besluttet å la hesten stå igjen ved østlandet. Den ble bundet til ei furu, fikk et dekken over ryggen og en skikkelig høytapp. Karl hadde vært forberedt på denne situasjonen, og hadde med seg sparksko, den kom godt med da han var vel utpå isen med doningen. Stålmeiene gled like lett i alle retninger, og i de kraftigste vindkastene var det vanskelig å få styring på sleden. Han håpet at vinden ville minke utover dagen, ellers kunne det bli problemer.

Karl var liten av vekst, men en tett og sterk kar, han brukte doningen som en spark, og kom seg trygt over til den nordre Varaldbakkstøa, like nord for Sjøheim. Derfra gikk det en kjerrevei opp til butikk-

en. Det var her mye av varene til butikken ble fraktet før bilvegen kom omkring 1920.

Karl handlet neversekken full av varer, og Varaldbakkdrengen kjørte høybuntene ned til Varalden, og hjalp til med å lesse dem på doningen. Det ble et høyt lass, som det nå gjaldt å få trygt over til øst-sida. Der kunne det deles opp og fraktes til Østerby i flere vendinger. Det virket som om vinden hadde løyet litt, så Karl var ved godt mot da han etter litt strev fikk lasset i bevegelse.

Isen var like glatt, og det gikk med jevn fart utover. Men da han var kommet omtrent halvveis, der sikten nordvestover mot Varalddammen åpnet seg, merket han at vinden nok ikke hadde minket. Den tok tak i lasset med full styrke, og Karl fikk en følelse av at det kanskje ville bli problemer likevel da han plutselig merket at doningen tok kursen sydoover! Men han holdt igjen av alle krefter, og lovpriste broddene han hadde på foten. Da verste vindkastet var over, fikk han manøvrert seg inn på riktig kurs igjen, og sparket iveri av alle krefter. Østlandet var ikke så langt unna, men de siste 200 meterene kunne bli drøye nok.

Men nå slo vinden til for fullt, her var det åpen sikt nordover, og doningen seilte sydoover igjen. Karl bremsset så det sto striper i isen etter broddene, men han greide ikke å holde balansen, og ble snart hengende etter mens farten bare økte på. Han skjønte at det ikke nyttet, fikk grepet tak i konten som lå på lasset, og lot doningen dra av gårde på egen hånd.

Karl ble stående og se etter høylasset der det forsvant i retning Bruksvika. Der visste han at isen var svært dårlig, og han så for seg hele lasset svømmende i vannet. Men så gikk det likevel bedre enn fryktet, lasset landet ved Larbekkvika. Der drev det inn på land, veltet og ble liggende.

Karl vurderte situasjonen. Det begynte å li på dagen, så han dro heim med hesten. Dagen etter fikk han med seg folk, og fikk tatt vare på lasset. Høyet kom vel inn på låven, og kuene slapp å bli sulteføret. Men du verden for et strev det lå bak disse høystråene!

Martin Åberg hørte Karl fortelle denne historien. Han snakket med Else Sørli, Finn Lebiko og Jenny Sjøheim, som også kjente til hendelsen. Jeg laget fortellingen etter de notatene som ble gjort.

Finn Åberg

EN UTROLIG ARBEIDSKAR

På Søndre Åserud bodde det i sin tid litt av en kraftkar, nemlig Thorstein Åserud, eller Tøsten som han ble kalt i dagligtale. Han var viden kjent for den raskhet og arbeidskapasitet han hadde. Det ble fortalt at han i ungdommen gikk fra Åserud til Kjerkelia og hugg 3 favner kostved, og var hjemme igjen til middag på Åserud. Etter middag tok han seg en sprett-tur (som han selv uttrykte det) til Vinger til fots for å hente medisiner til sin hustru Anne. Fra Åserud til Kongsvinger er det vel 3 mil fram og 3 mil tilbake.

En annen gang ble det fortalt at Tøsten hadde dratt til skogen sin i Høggkollen for å hente seg et kjelkelas med tørgran. Det hadde blitt mørkt for han om kvelden. Det var tett med underskog, og veldig bratt ned mot vegen. Han fant tilslutt en lysning i underskogen, og satte utfor med kjelklasset. Det Tøsten ikke hadde regnet med i farten var at han hadde kommet i ovarenet til en av skibakkene. Det hadde nok vært litt av en luftseilas Tøsten fikk være med på idet han forlot hoppkanten. Det fortelles at han alikevel hadde kommet seg hjem ved egen hjelp, men det hadde visstnok røket flere ribbein. Jeg tør ikke antyde hvilken av skibakkene det var, enten det var storbakken i Åserudkollen eller om det var guttebakken i Slettenga. Litt av et nedslag måtte det ha vært i alle tilfelle.

Var det kanskje Tøsten som var først ute med V(ed)-stilen?

Personlig minnes jeg Tøsten godt fra mine tidlige guttedager. Det var i 1926 da det ble bygget nytt våningshus hjemme i Nordmyra. Jeg var 4 år den gangen, og fulgte mor for å se på byggearbeidet. Tøsten var også innom byggeplassen for å slå av en prat med far og onkel som sto for byggearbeidet. Ved et uhell falt jeg og slo hodet i en skarp grunnmurstein. Tøsten kom straks til hjelp, dro fram Morakniven, og la knivstålet på såret. Jeg synes ennå jeg kjenner den stramme lokten av

trått flekk fra knivbladet. Kniv var den gang et allemannseie og universalsredskap for de fleste.

Tøsten var en velsett gjest som ofte var på besøk i hjemmet mitt. Han var blitt en aldrende mann. Sjukdommen hadde grepet tak, og han var blitt rammet av sukkersyken. Sjukdommen hadde vel også resultert i at Tøsten var blitt sterkt religiøs på sine gamle dager. Jeg husker spesielt en dag Tøsten kom innom hjemmet mitt, på tur til butikken. Han virket litt nedfor denne dagen, og til mor min uttalte han følgende: "I dag trodde jeg at jeg hadde fått en åpenbaring, Lina. Da jeg kom gående over Dretvikmoen syntes jeg så tydelig at jeg så Jesus på korset... Da jeg kom nærmere viste det seg at det var telefonmontør Trøan som var i ferd med å montere tverrjern for isolatorer på telefonstolper. Du kan tenke hvor skuffet jeg blev."

Grunnet sukkersyken var Tøsten veldig plaget av tørsten. Selv fortalte han at han hadde slik trang til vann at han kunne drikke opp en hel brønn. En av de siste gangene jeg så Tøsten på tur til butikken, var han nede i grøftene etter vegen, og lå på alle fire og drakk vann...

Amund Eng.

EMIGRANTVISE

I forrige nummer skrev vi litt om disse visene. I den håndskrevne viseboka til Mina Boli Tärnvik fant jeg denne visa, som de ikke kjente til i Visearkivet. Den er skrevet inn i boka til Mina den 11/10 1922 av Hartvig Hansen.

NORSKAMERICANERENS SANG

Til Vesten reiser mange for bedre kår at få,
der er det bare glæde for store og for små.
Så tænker nesten alle som reiser fra vort land,
men ak, de bliver skuffet så mangan kvinde, mand.

Med tårefylde øine, de i America går
 og ønsker sig tilbake til sine gamle kår.
 Thi længselen har styrke, så langt fra hjemmets grund,
 på hjemmet må de tænke til hver en tid og stund.

Ja, barndomshjemmets minder så kraftig kommer frem,
 og ingen fred de finder i Vestens nye hjem.
 Selv om de bliver rike, og kommer frem med held,
 så vil dog tanken være blandt Norges skog og fjeld.

Thi der hvor man har færdes i sine barndomsår
 blandt alle sine kjære, i fjeld og li om vår,
 der vil man nok erfare, er bedst at sætte bo,
 for der var tanken samlet, og der var fred og ro.

Der ute i det fjerne, langt over bølgen blå
 er livet mer prosaisk, det vil du nok forstå.
 Når du fra Norge reiser og vender det din rygg,
 da kan du ikke føle dig som her hjemme trygg.

Ja Norges stolte fjelde, og Norges dal og sjø,
 dem vil du vistnok savne på Vestens store ø!
 Å, Norges dype skove, å, fagre blomster små,
 altsammen op sig svinger fra mindets store å.

REGLER

Akkara makka tikkara fã
 rompitikala
 akka makka tikka rero.

Sylen, prylen bekatråd lang,
 det står en stolpe uti vårt land,
 vil du ha meg, kan du ta meg sa snoka på lei,
 vil du ha meg kan du ta meg sa snoka på lei.

Etter Pauline Høiby ved Aud Dybing.

CHRISTIAN CARLSEN HVITSANDTANGEN

I blad 53 t.o.m. 56 hadde vi med fortellingen om Christian, skrevet av hans oldebarn Wenche Lonhoiden. En del av denne slekts-historien omhandler også Christians far, og hans slekt bakover. Vi vil ta med et lite utdrag av denne historien.

Christians mor het Mari Olsdatter Jonsrud, født 27/7 1812 i Lomvika. Omkring 1830 ble hun tjenestepike på Bogstad gård. Men så ble hun med barn, og måtte reise hjem, og Christian ble født 19/5 1833 på Hvitsandtangen. I kirkeboka står det at Christian var "uægte barn", faren var Carl Voigt. Wenche forteller:

Hvem var så denne Carl Voigt? Hans fulle navn var Carl Gottlieb Voigt, og han var sønn av rittmester Anton Erhardt Voigt og Anne Margrethe Voigt, født Winter. Carl ble født i mars 1799, og vokte opp i datidens Christiania. Byen var da helt annerledes enn det vi forbinder med Oslo i dag. Carl, hans mor og far og halvsøsteren Sophie bodde i Kongens gate i år 1801, da det var folketelling. Kongensgt. var hovedgaten i det gatekompleks Christian 4. stakk ut da han anla byen i 1624. Den gikk fra Akershusstranda til Stortorvet, som da var byens ytterkant. Denne byen med sin livlige trafikk var nok et spennende sted å vokse opp for en smågutt.

Men i 1809 kjøpte Carls far løkken Uranienborg av Bernt Anker, den tids store mann. Dette stedet lå da ute på landet, og det ble nok et stillere liv for den 10-årige gutten nå. Men allerede i 1810 kjøpte faren Lysaker gård i Bærum for 36 000 Spd., men han eide Uranienborg til 1813. Det er tydelig at han var en holden mann.

Lysaker gård lå under Hovedøya kloster i middelalderen, den lå beleilig til ved Lysakerelva og hadde både sagbruk og mølle. Gården er borte nå. Carls far døde allerede i 1820, 53 år gammel, men moren drev gården i 22 år, helt til Carl overtok i 1844. Carl er fortsatt ungkar, og det ble han hele livet. I 1860 selger han gården, men bor der til han dør i 1868 av "gammelmanns koldbrann", 69 år gammel. I folketellingen 1865 er han føderådsmann og har som yrke "kapitalist".

Som rik ungkar som vanket i de fineste kretsene kan en vel tenke seg at han var ettertraktet. Og det er rimelig at han vanket på Bogstad, som Grev Wedel Jarlsberg eide på den tiden, og at han traff den vakre Mari der, og resultatet av det møtet vet vi jo.

Men Carl kan ikke ha gjort stort vesen av seg ellers. Han finnes ikke i noen av styrelsene i kommunen eller i noen foreninger. Hverken han eller hans foreldre er nevnt i Conradine Dunkers bok "Gamle dage", som er nesten like sladrete som Se og Hør i vår tid. Der beskrives alle selskaper fru Dunker var på, og det var ikke få. Så Carl levde nok et stillferdig liv på Lysaker gård.

Med Carls død var slekten Voigt nesten borte. Hvis han da ikke hadde flere lausunger på bygda? Men offisielt er vi de eneste etterkommerne etter Carl Gottlieb Voigt. Men vi er jo til gjengjeld ganske mange.

Carls far ble født i Aarhus stift i 1767, men flyttet like etter til København. Han steg etter hvert i gradene innen det militære: sekundærløytnant, premiærløytnant, rittmester, sjef for det Lierske Kompani ved Drammen.

(avsluttes i neste nr.)

Utgiver: Austmarka Historielag

Redaksjon og ekspedisjon:
Finn Åberg
Meltzersgt. 3
0257 Oslo
Tlf. 22 44 54 52

Medlemskap koster 50 kr. året.
Betales til
Austmarka Historielag
2224 Austmarka
Postgiro 0814 3552056

Trykt i 350 eksemplarer